

Класифікація уроків виробничого навчання

відповідно до основної дидактичної мети

Тип уроку	Вид уроку	Основна дидактична мета
Урок формування початкових (первинних) умінь	Вправи; імітаційний тренінг, практичні роботи, бінарний урок тощо	Сприйняття та первинне усвідомлення нової інформації інструктивного характеру; показ нових операцій і прийомів професійної діяльності; формування первинних умінь правильного виконання окремих операцій і прийомів з дотриманням охорони праці
Урок формування складних умінь	Вправи: імітаційний тренінг; самостійна практична робота, аналіз конкретних виробничих ситуацій, вивчення передових методів праці, бінарний урок тощо	Закріплення та розвиток умінь виконання окремих прийомів в роботі; формування умінь з об'єднання декількох простих операцій в одну складну при раціональному використанні урочного часу
Урок удосконалення умінь та формування навичок	Виконання комплексних робіт, самостійна, практична робота, урок-виробничий семінар; конкурс професійної майстерності; урок вивчення передових методів праці; ділові (рольові) ігри тощо	Удосконалення та систематизація умінь застосувати різноманітні сполучення прийомів та операцій типових для визначених професійних робіт, до набуття автоматизму
Урок комплексного застосування знань, умінь і навичок при виконанні навчально-виробничих робіт	Аналіз конкретних виробничих ситуацій; урок-конкурс професійної майстерності; урок технічної творчості; ігрове проектування, ділові (рольові) ігри тощо	Розвиток логічності, аналітичності та критичності мислення учнів в процесі комплексного застосування набутих умінь і навичок
Контрольно-перевірочний урок	Конкурс професійної майстерності; ділові ситуаційні, рольові ігри; контрольно-перевірочні роботи тощо	Виявлення глибини знань, перевірка та оцінка набутих умінь і навичок виконання окремих операцій, складних та комплексних робіт; виявлення недоліків у знаннях, уміннях і навичках та їх причини; отримання даних для атестації

Типи уроків виробничого навчання, класифіковані за змістом

Тип уроку	Характеристика змісту уроку	Особливості проведення уроку

Вступний

Знайомство з професією, навчальною майстернею, підприємством-замовником, правилами охорони праці, майбутніми роботами

Пояснення повинно бути зрозумілим, дохідливим, зацікавлювати учнів, супроводжуватись демонстрацією наочних посібників, сучасних джерел інформації.

Урок вивчення трудових прийомів і операцій

Формування початкових умінь правильно і якісно виконувати прийоми і операції у різних сполученнях за зразком і рекомендаціями інструкційних карток

Обов'язків показ майстром прийомів і способів виконання трудових дій. Виконання вправ з використанням інструкційних карток

Урок виконання простих комплексних робіт

Закріплення та вдосконалення з виконання прийомів і способів праці, типових для професії, робіт комплексного характеру, що включають операції у різних сполученнях

Використання інструкційно-технологічних карт, акцентування уваги на правильності, точності виконання операцій, якості навчально-виробничих робіт

Урок виконання складних комплексних робіт

Формування умінь і навичок виконання навчально-виробничих робіт, що поєднують усі раніше вивчені технологічні операції і способи праці

Формування професійної самостійності, вироблення навичок і вмінь планування трудових процесів та самоконтролю. Виховання технічної культури

Контрольно-перевірочний урок

Виконання перевірочних робіт, контрольних робіт. Удосконалення умінь і навичок виконання комплексних і складних видів робіт

Планомірне визначення рівня професійних умінь і навичок. Надання повної самостійності у плануванні та здійсненні самоконтролю

Вимоги до структурних елементів уроку виробничого навчання

Вступний інструктаж – сукупність методів і прийомів виробничого навчання, які використовуються на початку занять з метою підготовки учнів до активного, безпомилкового і свідомого виконання практичних завдань.

В процесі вступного інструктажу майстер конкретизує і поглиблює теоретичні знання, набуті учнями на уроках спецтехнології, демонструє нов. Операції і прийоми трудової діяльності, організовує тренувальні вправи для перевірки доступності і посиленості нової навчальної інформації.

Алгоритм проведення вступного інструктажу

повідомлення теми і мети уроку;

цільова установка учнів;

перевірка знань, умінь і навичок за матеріалами уроків, взаємопов'язаних з метою уроку і необхідних для його проведення;

пояснення характеру і призначення запланованої на уроці роботи;

пояснення нової теоретичної навчальної інформації;

демонстрація нових операцій і прийомів трудової діяльності (рекомендації щодо проведення показу трудових дій наведені в табл. 4.5.);

ознайомлення учнів з матеріалами, інструментами і приладами, які вперше будуть застосовуватися на уроці, та з правилами техніки безпеки при роботі з ними;

вивчення інструкційної та інструкційно-технічної (технологічної) документації;

пояснення та показ способів раціональної організації робочих місць учнів при виконанні завдань;

інформація про типові помилки та способи їх попередження;

опитування учнів та пробне виконання ними нових прийомів роботи з метою перевірки засвоєння матеріалу вступного інструктажу;

відповіді на запитання учнів.

Типові недоліки проведення вступного інструктажу

неправильно визначено структуру інструктажу;

матеріали інструктажу не ув'язаний з матеріалом загально технічних і спеціальних дисциплін та попередніх уроків виробничого навчання;

дублювання навчального матеріалу спецпредметів;

не проводиться або проводиться методично та технічно неправильно показ трудових прийомів, дій, рухів та пояснення технологічного процесу в цілому;

не використовується або використовується методично неправильно навчально-інструкційна та технологічна документація;

не використовується або використовується педагогічно і технічно неправильно наочні прилади, технічні засоби навчання;

не використовуються або недостатньо використовуються новинки техніки, технології, передового досвіду;

не проводиться або проводиться тільки шляхом усного опитування перевірка доступності і посильності нового навчального матеріалу;

не демонструється раціональна організація робочих місць під час виконання трудової діяльності;

не проводиться відповідь на запитання учнів.

Поточний інструктаж – сукупність методів виробничого навчання, при використанні яких інструктивна діяльність майстра орієнтована на диференційний та індивідуальний підхід учнів під час закріплення ними нової навчальної інформації шляхом її застосування у самостійній практичній діяльності.

Основна мета цього структурного елемента уроку виробничого навчання – формування, закріплення та удосконалення умінь і навичок трудової діяльності.

Реалізація поточного інструктажу передбачає:

видачу завдань для самостійної роботи учнів;

пояснення послідовності виконання завдань;

закріплення учнів за робочими місцями;

повідомлення про критерії оцінювання практичної діяльності учнів;

індивідуальний поточний інструктаж шляхом проведення цільових обходів робочих місць учнів.

Приблизні цілі обходів робочих місць:

перевірка правильності організації робочих місць учнів та додержання ними правил техніки безпеки;

перевірка правильності виконання учнями нових прийомів та технологічними картами;

перевірка умінь користування кресленням, інструкційними та технологічними картами;

перевірка ходу виконання робіт (міжопераційний контроль);

перевірка якості роботи учнів та виконання ними норм часу;

приймання та оцінка робіт.

Рекомендації майстру при проведенні поточного інструктажу:

вникати у роботу кожного учня, не випускаючи з поля зору роботу всієї групи;

розвивати в учнів здібності аналізувати свою роботу;

заохочувати учнів до самостійності та свідомої активності;

спостерігати за раціональним використанням учнями робочого часу;

заохочувати учнів до самоконтролю, формувати уміння знаходити причини помилок та засоби їх усунення;

виховувати в учнів звичку правильної організації робочого місця та забезпечення безпечних умов праці.

Типові недоліки проведення вступного інструктажу:

немає чіткої системи практичної діяльності учнів;

немає чіткої системи в організації поточного інструктування учнів;

не застосовуються або недостатньо застосовуються методичні засоби розвитку в учнів самостійності та технічного мислення;

не враховуються відсутність умінь і навичок учнів у користуванні навчально-інструктивною і технологічною документацією;

не беруться майстром до уваги порушення учнями правил організації робочих місць та техніки безпеки;

формально проводяться цільові обходи;

не робиться міжопераційний контроль якості виконуваних робіт;

не оголошуються критерії оцінювання виконаних робіт.

Заключний інструктаж – підведення підсумків виконання учнями трудових завдань з використанням сукупності методів виробничого навчання, які застосувались на уроці; об'єктивне оцінювання виконаних робіт.

Основна мета цього інструктажу – на основі фіксації досягнення і недоліків показати учням, чому вони навчилися на уроці, оцінити рівень їх досягнення і творчої активності.

Проведення заключного інструктажу передбачає:

аналіз уміння застосувати нову навчальну інформацію, яку отримали на уроці;
аналіз причин помилок учнів та застосування засобів їх усунення;
повідомлення та обґрунтування оцінок, отриманих учнями на уроці;
аналіз додержання правил безпеки праці, організації робочих місць учнів;
розглядання випадків нераціонального використання урочного часу;
видача домашнього завдання з інструкцією про способи його виконання.

Методика видачі домашнього завдання

Мета домашньої навчальної роботи учнів:

закріплення, удосконалення і систематизація набутих на уроці знань, умінь;
осмислення та узагальнення виробничого досвіду;

підготовка до наступного заняття;

знайомство з варіативними джерелами знань для отримання додаткової інформації за темою наступного уроку.

Вимоги до змісту домашніх завдань:

практична спрямованість;

реальний та творчий характер змісту;

зв'язок змісту практичних завдань з теоретичними знаннями та раніше надбаним досвідом;

постійне підвищення складності;

диференціація за складністю залежно від інтелекту учнів та рівня підготовленості.

Рекомендації щодо підвищення ефективності заключного інструктажу:

завжди на перший план виносити підведення підсумків виконання навчальних завдань уроку на підставі аналізу успіхів та недоліків діяльності учнів;

не акцентувати увагу на помилках учнів, якщо їх причиною є недосвідченість;

починати аналіз діяльності учнів на прикладі їх досягнень;

всебічно залучати учнів до активного обговорення підсумків уроку;

аналіз підсумків уроку проводити об'єктивно та аргументовано;

додержуючись педагогічного такту;

широко практикувати порівняння робіт, виконаних учнями, із зразками-еталонами;

практикувати доручати проведення аналізу підсумків діяльності учнів відмінниками з професійної підготовки як метод стимулювання;

практикувати виставлення комплексних оцінок (за знання теорії та уміння застосовувати їх на практиці).

Типові недоліки проведення заключного інструктажу:

підведення підсумків не проводяться взагалі або проводяться формально;

аналіз підсумків уроку починається з помилок, які допускали учні під час уроку;

не видається домашнє завдання або не пояснюються способи його виконання;

не обґрунтовується оцінка роботи учнів на уроці;

аналіз підсумків уроку не орієнтований на усунення причин недоліків в діяльності учнів;

зауваження майстра під час аналізу не носять педагогічного та виховного характеру.